

» Pripravila: Dr. Simona Kostanjšek Brglez, ZRC SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta

KULTURNA DEDIŠČINA

UMETNOST
ZA
TURIZEM

Prispevek je nastal v okviru projekta Umetnost za turizem. Umetnostnozgodovinske vsebine kot podlaga razvoju trajnostnega turizma Vzhodne Slovenije, ki ga sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS in Evropski sklad za regionalni razvoj, ter v okviru raziskovalnega programa Slovenska umetnostna identiteta v evropskem okviru (P6-0061), ki ga iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Kapela Presvetega Srca Jezusovega v Žabljeku

Kapela v Žabljeku spada pod župnijo Laporje. **Sodi med manj znane stavbe**, čeprav je njena zgodovina v arhivskih virih precej natančno opisana.

Kapela stoji na rahli vzpetini, precej odmaknjena od regionalne ceste Slovenska Bistrica-Poljčane, vendar jo je mogoče, če smo pozorni, opaziti tudi s ceste.

Kot kaže, gradnja kapele ni tekla povsem gladko. Leta 1931 jo je dala zgraditi **Neža Tkavc**, žablječanska rojakinja, ki se je preselila v Boston. Namera je bila, da bi šlo v kapelo do sto ljudi in da bi bil v njej oltar z mašno licenco. Pozno jeseni tega leta je bila stavba v grobem dokončana, vendar ne tudi izgotovljena. Dokončanje se je zavleklo vse do poletja 1934. V nedeljo, 29. julija, je bila kapela končno tudi posvečena.

Zahvala za srečno vrnitev

Predvsem zanimiv je povod za njeno gradnjo. Neža Tkavc

Kapela Presvetega Srca Jezusovega v Žabljeku.

je že pred prvo svetovno vojno zapustila rodni Žabljek in postala družabnica **Rose Dexter**, bogate Američanke, ki je bila lastnica več podjetij, tovarn in rudnikov. Ta je že prej veliko potovala, med vojno pa se je na pot okoli sveta podala skupaj z Nežo Tkavc. Gospa Tkavc se je pred potovanjem zaobljubila, da bo, če se srečno vrne, dala postaviti kapelo v čast Presvetemu Srcu Jezusovemu. Po vrnitvi je zaobljubo uresničila

in dala zgraditi kapelo v zahvalo na srečno vrnitev z nevarnega potovanja in v spomin nanj. Skoraj vsa finančna sredstva je prispevala gospa Tkavc, le manjšo vsoto pa so darovali drugi. Posvetitve kapele, ki jo je opravil **Maks Vraber**, sta se ob množici ljudi udeležili tudi popotnici.

O kapeli

Kapela je bila zgrajena po načrtih mariborskega arhitekta

Maxa Czeikeja, ki je med vojnama pomembno zaznamoval arhitekturo podobo Maribora. Fasado poudarja visoka navznoter pomaknjena polkrožna niša, ki je v zgornjem delu, kjer vidimo tri polkrožna okna, poslikana s prizorom Jezusovega rojstva in poklonom pastirjev. V spodnjem delu pa je pokrito preddverje. Lesena konstrukcija je umetno izrezljana. Glede na zgodovinske sloge se je arhitekt s polkrožnimi okni, nišami in nazobčanim podstrešnim vencem približal romaniki. K stavbni gmoti je prislonjen vitek in eleganten zvonik.

Znotraj je kapela precej preprosta. Pokriva jo raven lesen strop, kakršni so bili pogosti v naši srednjeveški arhitekturi. Deske in tramovi pa so dekorativno poslikani. Stena med oknom je poslikana s prizorom Jezus blagoslovlja otroke, poslikan pa je tudi oltarni prostor. Tam vidimo, ob Svetem duhu, Jagnjetu Božjem in pelikanu kot simbolom Kristusove žrtve, prizora izgubljeni sin in usmiljeni Samarijan. Freske iz leta 1934 so delo cerkvenega slikarja iz Malečnika, **Franja Horvata**, ki je poslikal tudi notranjščino župnijske cerkve sv. Jerneja v Slovenski Bistrici.

Oprema kapele je skromna

Na oltarni menzi je preprost lesen tabernakelj, delo mariborskega kiparja in pozlatarja **Ivana Sojča**, umetnika, ki je med drugim izdelal kip Antona Martina Slomška, postavljenega pred slovenjebistriško Jernejevo cerkvijo. Vratca tabernaklja je umetnik reliefno obdelal z motivom križa, Kristusove krone in Jagnjeta Božjega. Njegovo delo so tudi pozlačeni žarki na steni, pred katere je postavljen kip Srca Jezusovega. Tega je,

Oltarna niša s Horvatom poslikavo in Sojčevim tabernakljem.

skupaj z angeloma, ki častita najsvetejše, Neža Tkavc naročila iz Pariza. Gre za odlitke iz umetne (PVC) mase, ki so jih množično proizvajali in nimajo umetniške kvalitete. Svečnike za oltar je izdelal znan pasar iz Maribora, **Karol Tratnik**.

Razširitev

Kapela, kot je bila opremljena, poslikana in posvečena leta 1934, je svojo prvotno podobo ohranila dobrega pol stoletja. Leta 1988 so stekla dela za njeno razširitev. Med starejšimi ljudmi kroži legenda, da kapela ni bila tako velika, kot je pričakovala Neža Tkavc, zato so se okoličani odločili, da jo bodo povečali in s tem počastili spomin na graditeljico. Južno steno kapele so prebili in prizidali nov velik prostor za vernike. Pri gradnji so sledili originalni stavbi in ponovili arhitekturne elemente, vključno z nazobčanim podstrešnim zidcem, tako da so ustvarili enovito arhitekturo. Steno za novim daritvenim oltarjem, ki se odtlej namesto prvotnega uporablja za bogoslužje, je poslikal **Ludvik Vidmar** s Cigonce. Povečana stavba je bila blagoslovljena 28. junija 1991, slovesnosti se je udeležilo blizu 400 ljudi.

Kapelin prizidek z Vidmarjevo poslikavo.

Kapela, ki ima funkcijo poročniške cerkve, še ni razglašena za kulturni spomenik. Prihodnjič: **Kip sv. Janeza Nepomuka v Modražah pri Poljčanah**

Notranjščina kapele.

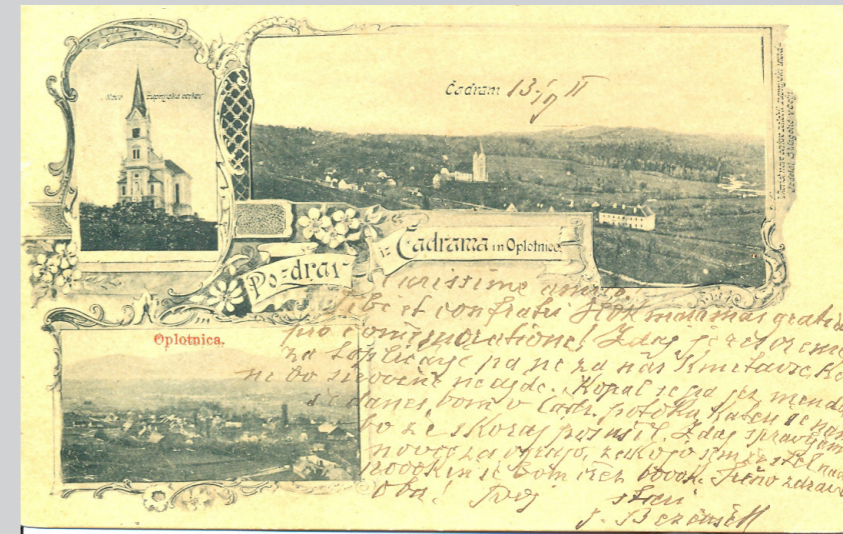
» Pripravil: Milan Starnad iz Makol, fotograf in strasten zbiratelj starih fotografij in razglednic domačega in okoliških krajev.

ZAKLADNICA STRAIH FOTOGRAFIJ

Regulacija potoka Ložnica okrog leta 1957.

STARE RAZGLEDNICE

Čadram pri Oplotnici, risana razglednica iz leta 1910.